

1595

17
—
4.50

1894

with

2010

ՍՈՒՏ ՉԱՓԵՐ

Ե Ի

ՃՇՄԱՐԻՏ ՉԱՓԸ

ՊԱՏ. ՏՐ. Ճ. ՄՈՆՐՈ ԿԻՊՍԸՆ

767
معارف عمومیہ نظارت جلیلا سنک ۱۵ شوال ۱۳۱۱ و
۹ نيسان ۱۳۱۰ تاريخی و ۴۳ نومرولی رخصتنامه سبله نشر
اولنشد

مصارفی آمریقان مسیونر شرکتی طرفندن تسوید اولندرق طبع
اولنشد

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ա. ՅԱԿՈԲ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

1894

17
4-50

ՍՈՒՏ ԶԱՓԵՐ

Ե Ի

ՃՇՄԱՐԻՏ ԶԱՓԸ

ՊԱՏ. ՅՐ. Հ. ՄՈՆՐՈ ԿԻՊԱՆՆ

معارف عمومی نظارت جلیله سنک ۱۵ شوال ۱۳۱۱ و ۹ نيسان ۱۳۱۰
تاریخی و ۴۳ نومرولی رخصتنامه سیله نشر اولمشدر
مصارفی آمریقان مسیوز شرکی طرفندن تسویه اوله فرق طبع اولمشدر

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ա. ՅԱԿՈԲ ՊՕՅԱՋԵԱՆ

1894

2001

28299-42

11349-57

ՍՈՒՏ ԶԱՓԵՐ ԵՒ ՃՇՄԱՐԻՏ ԶԱՓԸ

→→→→→

ՊԱՏ. ՏՐ. Ճ. ՄՈՆՐՈ ԿԻՊՍԸՆ

—*—

Պօղոս Առաքեալ հեթանոսաց վրայ խօսելով, կ'ըսէ, «Օրէնքին գործքը իրենց սըրտին մէջ գրուած կը ցուցնեն իրենց խղճման տանքին վկայութեամբը, և իրենց խորհուրդներուն իրար յանդիմանելով՝ կամ իրաւունք տալովը»։ Մեր անձնական փորձառութիւնները անմիջապէս կը վկայեն մեզ թէ շատ ճշմարիտ է այս։ Սակայն մինչ գիտենք թէ ինչ է իրար յանդիմանող կամ իրարու իրաւունք տուող խորհուրդներ ունենալ, այն բաները որոց իրաւունք կու տայ խղճմանքը կամ զորս կը յանդիմանէ խիստ տարբեր են տարբեր անձանց համար։ Ո՛րչափ առաձգական են խղճմանքներէն ոմանք. արդարացնելու ի՞նչ զօրութիւն ունին։ Եւ ո՛րչափ փափուկ են ուրիշներ. ո՛րչափ ծանր արդարացնելու, ո՛րչափ պատրաստ ամբաստանելու. և յաճախ ո՛րչափ խիստ է անոնց ամբաստանութիւնը այն բաներուն դէմ որ ուրիշներուն հազիւ նկատողութեան արժան կը թուին։

Այս տարբերութեան պատճառն է այն չափը որով կ'առաջնորդուի խղճմտանքը իր վճռոյն մէջ: Ոմանք ուղիղին և ծուռին համար խիստ բարձր չափ մը ունին, և ուրիշներ խիստ ցած չափ մը, մինչ չատեր դոհ կ'ըլլան միջին չափ մը ընդունելով:

Սակայն ի՞նչ պատճառաւ չափերը կը տարբերին: Յայտնի է թէ միայն մի ճշմարիտ չափ կրնայ ըլլալ: Եթէ չափերը մէկէ աւելի ըլլան խառնակութիւն յառաջ կու գայ: Օրինակի համար, դիցուք թէ Լոնտոնի բնակչաց կէսը շիլինը հաշուէին երեք դահեկանի վրայ: Յայտնի է թէ անոնք միւսներուն հետ ամենեւին առևտուր պիտի չըկրնային ընել: Անտարակոյս դրամը անարգել պիտի չըջաբերէր անոնց մէջ: Նաև դիցուք թէ ամէն անձի թոյլտուութիւն ըլլար ուղածին չափ արժէք տալ շիլինին. քաջայայտ է որ ամէն առևտուր վերջ պիտի գտնէր: Պարզ խօսելով, միայն մէկ հաստատուն չափ կենալու է որպէս զի ամէն մարդու արդարութիւն ըլլայ: Այսպէս պէտք է ըլլայ նաև բարոյական իրաց մասին: Պարտականութիւնը որոշելու համար միայն մէկ չափ կենալու է. և երբ կը տեսնենք որ այլ և այլ չափեր կան, միակ եզրակացութիւնը որ կրնանք հետեցնել սա է թէ մէկ չափը ճիշդ է: Միայն մէկ ճշմարիտ չափ կրնայ ըլլալ:

Ուրեմն, անտարակոյս, հարկ անհրա-

ժեշտ է որ ճշմարիտ չափը ունենանք: Արդարութեան ատենին մէջ ոչ ոք որ պակաս կուտայ պիտի արդարանայ խարդախութեան յանցանքէն, ըսելով թէ կրնայ ցուցնել իր անձնական կշիռն որուն համեմատ բաւական շիտակ էր. ոչ ալ երկնից ատենին մէջ: «Նենդութեան կշիռը Տէրոջը առջևը պիղծ է», ինչպէս է ամէն բարեք կառավարութեան առջև: Վաճառականին պարտքն է հոգ տանիլ որ իր կշիռները վաւերական կշիռներն ըլլան, այնպիսիներ՝ որ կառավարութեան քննութեան դիմանան. և ամէն մէկուս պարտքն է հոգ տանիլ որ այն չափը որով կ'որոշենք թէ ո՞րն է ուղիղը՝ ըլլայ կառավարական չափը. չափ մը՝ որ անվաւեր պիտի չհամարուի երկնից ատենին մէջ: Ուրեմն արդ նայինք մարդոց մէջ չըջաբերող չափերէն ոմանց վրայ, և տեսնենք թէ մինչեւ ո՞ր աստիճան վստահելի են անոնք:

Յոյժ ընդհանուր չափ մըն է հանրային կարծիքը: Ամէն ոք գիտէ զուտ սովորական բաներ կարգադրելու մասին հանրային կարծեաց մեծ ազդեցութիւնը, սակայն անոր ազդեցութիւնը միայն այս բաներուն մէջ չէ սահմանափակուած: Սովորականը յիշաւի դուն ուրեք զուտ սովորական է. ընդհանրապէս բարոյական տարր մը կը գտնուի անոր մէջ: Լատիններէն լեզուին մէջ միւլենոյն բառը կը նշանակէ թէ՛ բարոյական և թէ՛ բարք, և հին անգղիներէն գրուածներու մէջ «բարք» բառը

յաճախ կը գործածուի փոխանակ բարայակա-
նի: Հանրային կարծիքը ոչ թէ միայն այսպէս մեծ
դեր կը կատարէ բարուց մէջ յաճախ գտնուող
բարոյական տարրը սահմանելու մասին, այլ նաև
մեծ ազդեցութիւն ունի պարտականութեան
չափի վերաբերեալ խնդրոց վրայ: Ասոր ամե-
նէն ծանօթ լուսաբանութիւններէն մին կը
գտնուի Կիրակին պահելու խնդրոյն մէջ:
Նոյն անձը որ Սկովտիոյ մէջ շատ զգուշա-
ւոր էր, իր զօրաւոր տեսութիւնները փոխ-
ուած պիտի տեսնէ երբ Անգղիոյ մէջ բնակի.
և եթէ հանրային կարծիքէն աւելի բարձր
չափ չունենայ, բոլորովին թոյլ պիտի ըլլայ երբ
Գերմանիա բնակի: «Երբ Հռոմ կը գտնու-
իս, Հռոմայեցւոց նման ըրէ», խօսքը կրնայ
լաւ համարուիլ ցորչափ լոկ սովորութեանց
վերաբերող խնդրոց մէջ կը գործածուի. սա-
կայն երբ բարոյական խնդրոց գանք վտանգը
յայտնի է: Հանրային կարծիքը ուղղութեան
և ծուռութեան վերաբերող խնդրոց մէջ
երբեք չկրնար ապահով փորձաքար ըլլալ:
Քաղաքակրթեալ երկիրներու մէջ մեծաւ մա-
սամբ աստիճան մը լաւ է հանրային կար-
ծիքը. առ հասարակ միութիւնը կը դատա-
պարտէ և առաքինութիւնը կը գովէ, գծծու-
թիւնը կը դատապարտէ և բարեացակամու-
թիւնը կը գովէ. և ուստի այն անձը որ
հանրային կարծիքով կը կառավարուի, շատ
աւելի առաջ անցած է այն անձէն որ միայն
իր անձնասիրական հակումներուն կը հետևի:

Սակայն մինչ հանրային կարծիքը աստի-
ճան մը լաւ է, ապահովութիւն չունինք թէ
ըստ բաւականին լաւ է: Արդարեւ յայտնի
է թէ այնպէս չէ, վասն զի նախ, ուրիշ
բան չէ այն բայց եթէ հանրութեան միջին
բարուց արտայայտութիւնը, և ամէն հասա-
րակութեան մէջ բարւոյն հետ այնչափ չար
խառնուած է որ կարելի չէ որ միջինը իբրեւ
չափ ընդունուելու արժանի բարձրութիւնն
ունենայ. անկարելի է որ հանրային կար-
ծիքը մարդկային բարոյական բնութեան
տենչանքները գոհացնէ, ևս աւելի անկա-
րելի է որ գոհացնէ յաւիտենականութեան
մէջ բնակող Սուրբին պահանջները: Նաև,
լոկ միջին բարուց արտայայտութիւնն ըլլա-
լէ զատ, մարդոց կենաց միայն մէկ մասը
և այդ ալ ամենէն չնչին մասը կը չօչափէ,
այն է արտաքին վարքը: Ամենեւին գործ
չունի ներքին կենաց հետ որ բարոյակա-
նութեան սեփական շրջանակն է: Շատ մար-
դիկ որոց արտաքին վարմունքը թէև ժամանակ
մը անմեղադրելի թուի՝ ունին չարութեամբ
լեցուն սիրտ մը, և ընդհակառակն շատ մար-
դիկ որոց արարքները տարօրինակ են և
հակառակ սովորական վայելչութեան, և
ուստի հասարակութեան առջև մեծ հա-
մարում չեն գրաւեր, կրնան ունենալ այն-
պիսի սիրտ մը որով երկրիս պատուականնե-
րուն կարգը դասուին: Քաջայայտ է թէ
հանրային կարծիքն ապահով առաջնորդ չէ,

և է պարտականութեան խիստ անբաւական չափ մը :

Ուրիշ չափ մը որ շատ անձանց գոհացուցիչ կը թուի, իրենց պատուոյ զգացումն է. և հոս ալ դարձեալ չենք ուրանար թէ անձին պատուոյն նախանձաւոր ըլլալը մեծ արժէք ունի բարոյականութեան մէջ : Մեղաւորին անկման ընթացքին մէջ չկայ աւելի ողբալի բան մը քան պատուոյ զգացման կորուստը. բայց պատուոյ զգացումը իբրեւ չափ երբեք ընդունելի չէ : Իւրաքանչիւր անձ ի՞նք ըլլալու է իր օրէնքը : Կուզե՞ս որ մէկը քեզի հետ վարուի այնպէս ինչպէս անոր պատուոյ զգացումը կը տրամադրէ : Թերեւս քու պատուոյ զգացումդ և իրենք երբեք չհամաձայնին : Տարակոյս չկայ թէ պատուոյ զգացումը ամենեւին չափ մը չէ : Ամէն բան անձի մը ունեցած պատուոյն քանակութենէն կախեալ է, և խիստ յաճախ անոնք որ պատուոյ վրայ ամենէն շատ կը խօսին, ամենէն քիչ ունին անկէ : Երբեմն կը թուի թէ բոլոր գտնուածը պատուոյ գիշաց է, և նոյն իսկ պատիւէն շատ քիչ կը գտնուի : Առաքեալը մեծ իմաստութեամբ կ'ըսէ թէ անոնք որ իրենցմով իրենց անձերը կը չափեն, և զիրենք իրենց հետ կը բաղդատեն, իմաստուն չեն. վասն զի երբ մէկը իր պատիւը իր պատուոյ զգացումով չափէ, իրեն անձին յատուկ կշիռ մը ունեցած կ'ըլլայ : Ի՞նչ գիտէ թէ ուրիշներուն քննութիւնը պիտի վաւերացնէ զայն :

Ուրեմն մէկ կողմ ձգելով հանրային կարծիքը և անձնական կարծիքը իբրեւ անվրատահելի և անբաւական առաջնորդներ, արդեօք չե՞նք կրնար օգնութիւն ստանալ վարժանձերէ, անոնցմէ որ բարոյական իմաստասէրներուն չափի խնդրոյն վրայ գրածները յատկապէս ուսումնասիրած են : Բարոյագիտութեան վրայ գրողները մինչև աստիճան մը աղէկ են, սակայն երկու կարճ հարցումներ բաւական են վճռել թէ անոնք լաւ չափեր են թէ ոչ. (1) Ո՞վ կը կարդայ զանոնք, (2) Ո՞վ ուշադրութիւն կու տայ անոնց :

Ո՞վ կը կարդայ զանոնք : Միայն ուսանողներ, և անոնք կը կարդան իրենց վարկածներուն ծանօթանալու համար, և ոչ թէ զանոնք գործադրելու համար : Երբեք լսած ես մէկու մը վրայ որ իր կեանքը բարեւաւ լու նպատակաւ բարոյագիտական գրուածք մը որդեգրէ : Այսպիսի գրութիւններ կըրնան երբեմն ոմանց միտքը քիչ մը լուսաւորել, սակայն ո՞վ երբեք լսած է անձի մը վրայ որ զանոնք ընդունած է իր ոտքերուն ճրագ և շաւիղներուն լոյս ըլլալու : Իրողութիւնը այս է որ քիչեր զանոնք կը կարդան. և ոչ որ ուշադրութիւն կ'ընէ անոնց : Հանրային կարծիքը զօրութիւն մը ունի, վասն զի երբ հանրութեան աչքը անձի մը վրայ է իշխանութիւն ունի նա զայն պատժելու եթէ յանցանք գործէ. սակայն բարոյագիտական իմաստասիրութիւնը աչք չունի որով մարդ-

դիտէ, ոչ ալ կարողութիւն անոր ձեռք դպցնելու: Նաեւ մինչև իսկ իմաստասէրը ի՞նչ իրաւունք ունի մարդոց համար պարտականութեան չափ մը շինել: Դարձեալ ասոնց ամենուն մէջ կը պակսի աստուածային դրոշմը:

Այս չափերուն անդոհացուցիչ ըլլալը մեզ հարցնել կուտայ թէ չկա՞յ այնպիսի չափ մը որուն կրնանք վստահիլ իբրեւ ճշմարիտ չափի, որ չցոլացնէ իր դարուն կամ ժողովուրդին թերութիւնները, ոչ ալ աչք գոցէ անհատից պակսութիւններուն, որ սրտին խորութեանց թափանցէ և մի և նոյն ատեն հեղինակութիւն և իշխանութիւն ունենայ: Աստուծոյ խօսքը կուտայ պատասխանը: Կը կարդանք, «Քու արդարութիւնդ յաւիտենական արդարութիւն է, ու քու օրէնքդ ճշմարտութիւն է» (Սաղ. ՃԺԹ. 142): Մեզ կ'ըսուի թէ այն խօսքը զոր Քրիստոս խօսեցաւ նոյնը պիտի դատէ զմեզ վերջին օրը (Յովհ. ԺԲ. 48): Եւ դարձեալ, «Աստուծոյ խօսքը կենդանի է ու զօրեղ՝ և ամէն երկսայրի սուրէ կտրուկ, որ կը թափանցէ մինչև շունչը ու ողին և յօգուածները ու ծուծը բաժնելու, և կը քննէ սրտին խորհուրդները ու մտածմունքները» (Եբր. Դ. 12):

Հոս կը դառնանք ամէն բան որ մեր վրէնտուած չափին յայտարար նշանը կը կրէ: Ո՛րչափ որ խորհինք անոր վրայ, ա՛յնչափ աւելի պիտի համոզուինք թէ Սուրբ Գրոց և մանաւանդ

Նոր կտակարանի, բարոյական չափը ճշմարտութեան ամէն նշան կը կրէ, թէ անտարակոյս աստուածային դրոշմը ունի:

Նախ խորհեցէք թէ որչափ բարձր է այն: Մինչև իսկ անոնք որ ուրիշ բաներու մասին Սուրբ Գրոց սորվեցուցածը չեն ընդունիր, կ'ընդունին թէ անոր բարոյականը անզուգական է: Շատեր հաւատ չեն ընծայեր անոր վարդապետութեանց, անոր պատմութեան, անոր՝ բնութեան ըրած ակնարկութեանց. սակայն քիչեր մինչև իսկ կը խորհին իր բարոյական խրատներուն դպչիլ: Արդարեւ աստ և անդ զայն քննադատելու միտում կայ սա հիման վրայ թէ չափազանց բարձր է, անոր պահանջած անձնութեանը այնչափ բարձր է որ մեզ անկարելի է անոր հասնիլ, և յիրաւի պատրաստ ենք ընդունիլ թէ անյուսալի է որ մէկը յաջողի անոր հասնիլ լոկ իր կարողութեամբ: Եւ սակայն նոյն խօսքը որ մեր առջև կենաց այսպիսի բարձր մտատիպար մը կը դնէ, կը ցուցնէ նաեւ անոր ապահովութեամբ հասնելու ճամբան: Նոյն խօսքը որ մեզ սրբութեան կը կանչէ, Սուրբ Հոգին կը խոստանայ տալ մեզ եթէ խընդրենք զայն: Կ'ընդունինք թէ չափը բարձր, շատ բարձր է. սակայն այդ չա՞պացուցաներ որ աշխարհէս չէ այն, այլ երկինքէն: Ոչ ոք կրնայ ըսել անոր համար թէ իր դարուն կամ ո և է ժողովուրդի մը բարոյականը կը ցոլացնէ: Բարեշնչ-

ման ոչ մի վարկած կրնայ անոր բարձր չափին պատճառն ըսել: Խորհէ թէ Նոր կտակարանը կ'ելլէ այսչափ մաքուր՝ Հռոմայ կայսրութեան մէկ գաւառէն առաջին կեսարին ապականեալ օրերուն մէջ. կարեկցութեամբ այսչափ լի՝ Հրէաստանի նման մոլեռանդութեան որջէ մը. այսչափ ճշմարիտ և իրական և թարմ՝ դատարկ, կեղծաւորական միջավայրէ մի: Յայտնապէս աստուածային է, եթէ ոչ չէր կրնար ըլլալ այսչափ բարձր, այսչափ մաքուր, այսչափ ճշմարիտ:

Խորհէ նաև թէ ի՛նչպէս հատու է այն: Արտաքին երևոյթի հետ քիչ գործ ունի, սակայն ի՛նչպէս կը թափանցէ հոգիին: Վերը յիշուած համարը զայս շատ ազդու կերպով կը ցուցնէ, «կը թափանցէ մինչև շունչը ու ոգին բաժնելու»:

Խօսքը քարոզողին աւելի սովորական բան չկայ քան ասոր անոր ըսել տալ, «Իմ վերաս խորհած ըլլալու ես այդ քարոզը գրած ժամանակդ. քանի մը շաբաթէ հետէ ինձ պատահածին վրայ տեղեկութիւն ունենալու ես», մինչ քարոզիչը ամենեւին բանի մը տեղեակ չէր, այլ միայն խօսքը բացատրելու և զայն խղճմտանքին ներկայացնելու ջանք մը ըրած էր: Միթէ ասոր մէջ խօսքին թափանցիչ զօրութեան մասին ապացոյց մը չե՞նք տեսներ: Յիշէ թէ Սամարացի կինը իր բարեկամաց ի՛նչ ըսաւ Անոր վրայ որ ջըրհորին քով իրեն հետ խօսած էր. «Եկէք

տեսէք մէկ մարդ մը՝ որ ըսաւ ինծի ամէն ինչ որ գործեր եմ. արդեօք անիկա՞ է Քրիստոսը»: Իր իմաստասիրութիւնը ուղիղ չէ՞ր: Երբ կը գտնենք, ինչպէս ամէն դէպքում հաւատարմութեամբ կը գործածէ զայն, թէ այս Սուրբ Գիրքը մեզ կը քննէ և կը փորձէ, մեր ծածուկ մեղքերը յերևան կը հանէ, կեղծիքները մէկդի կ'ընէ, կ'անդամազննէ մեր հոգևոր բնութիւնները, ո՛չ ապաքէն բացառապէս է որ անոնցմէ կը տեսնենք որ Աստուծոյ խօսքն է այն: Միթէ հոս չե՞նք տեսներ դարձեալ աստուածային դրոշմը:

Ապա խորհէ խօսքին զօրութեանը վրայ: Երբեք լսած ես որ մէկը վաղեմի կամ արդի բարոյական իմաստասիրութեան գիրք մը կարդալու միջոցին աղաղակած ըլլայ, «Ինծի ի՛նչ պէտք է ընել որ փրկուիմ»: Ո՞ր կրնաս գտնել մարդկային խօսք մը որ խղճմտանքը շարժէ, որ մարդոց հոգիները յուզէ և անոնց տաղնապով անձկալ տայ մաքուր, սուրբ և երկնային կեանքի մը առաջնորդող նեղ դռնէն մտնելու: Սակայն Աստուծոյ խօսքը զայս ըրած է հարիւրաւոր և հազարաւոր անգամ և տակաւին կ'ընէ ամէն օր: Արդարեւ կան շատեր որ այս զօրութեան փորձառու չեն, վասն զի չեն կարդար զայն, կամ կը կարդան այնպիսի եղանակաւ որ իրենց խղճմտանքին ամենեւին չհասնիր: Սակայն երբ որ խղճմտանքին հասնի, ոչ միայն խորը կը թափանցէ, այլ նաև կարողութիւն ունի

չարժեքու, փոխելու, այլափոխելու:

Եւ Սուրբ Գիրքն ինչո՞ւ ունի այսպիսի զօրութիւն: Վասն զի կենդանի է: Նա ուրուն խօսքն է այն, միշտ ներկայ է անոր հետ, «Ահա, միշտ ձեզի հետ եմ», բայց է: Արիստոտելի բարոյագիտութիւնը շահեկան ուսում մըն է, սակայն մեռեալ է: Եւ մեր արդի Արիստոտէլներուն գրութիւնները (եթէ կան այնպիսիներ որ արժանի են այդ անուան) ճիշդ նոյնչափ մեռեալ են: Հեղինակները կրնան ողջ ըլլալ, սակայն մինչև անգամ չեն գիտեր թէ ո՞վ կը կարդայ իրենց գիրքերը, և ինչ հեղինակութիւն ալ ունենան իմաստասիրական խնդրոց մէջ, խղճմտանքին վրայ ամենադոյզն հեղինակութիւնը չունին: Սակայն բարոյագիտութեան «յ» հիմունք կենդանի և զօրաւոր են: Երբեք չմթնցող և չհինցող աչք մը կը նայի այս էջերէն, որոց ամէն մէկուն վրայ գրուած է «Աստուած իմ, դուն զիս կը տեսնես»: Միշտ մօտ է նա որուն ուղղուած է այս խօսքը, և «չկայ մէկ արարած մը անոր դիմացը չերեցած, հապա ամէն բան բաց ու յայտնի է անոր աչքերուն առջևը, որուն պիտի տրուի մեր հաշիւը»:

Հիմա տեսնենք թէ այս խօսքը ինչպէս կը յարմարի հոս: Ներշնչեալ մատենադէպը Աստուծոյ խօսքը ներկայացուցած է իբրև ճշմարիտ չափ մը, վասն զի «կենդանի է ու զօրեղ» և ամէն երկսայրի սուրէ կտրուկ, որ կը թափանցէ մինչև շունչը ու ոգին և յօդ-

ուածները ու ծուծը բաժնելու, և կը քննէ սրտին խորհուրդները ու մտածմունքները: Սակայն ճիշդ այս պատճառաւ է որ մարդիկ անկէ կը խրտչին, և կը փնտռեն աւելի ցած չափ մը: Կը սոսկան իրենց սրտին ծալքերուն քննութիւն: Չեն սիրեր թափանցումը և բաժանումը: Իրենց ուղածէն շատ աւելի կեանք և զօրութիւն կայ անոր մէջ: Կ'ուզեն այս սիրտ քննողէն և հոգին շարժողէն փախչի: Բայց ի զուր, այս գաղտնի բաները չեն գաղտնի: Բոլորին վրայ աչք մը կայ. խուզարկող աչք մը, ամենատես աչք մը: Չկայ արարած մը որ Տէրօջը առջևը յայտնի չըլլայ: Ամէն բան իր առջև բացարձակապէս բաց և յայտնի է: Եւ անոր հետ է մեր գործը: Հաշիւ պիտի չտաս մարդկային ընկերութեան, հաշիւ պիտի չտաս բարոյական իմաստասէրներուն, այլ հաշիւ պիտի տաս Անոր: Ոչ մի ուրիշ չափ պիտի ճանչցուի երբ դուն և ես գանք մեր հաշիւը տալու: «Ան խօսքը որ ես խօսեցայ, ան պիտի դատէ զանիկա վերջին օրը» (Յովհ. Ժ. 48):

Արդեօք այս խիստ ահաւոր բան մըն է: Պէտք չէ որ ահաւոր ըլլայ: Ամենեւին պէտք չէ որ այսպէս ըլլայ: Կարգաւ Յովհաննու Ժ. գլխէն, և կու գաս Գրիստոսի միջնորդական աղօթքին, անոր չարչարանաց, անոր մահուան: «Ո՞վ է որ կը դատապարտէ. Գրիստոս է որ մեռաւ» (Հռովմ. Ը-

34) : Կամ, կարգա եբր. Դ. 12, 13 հա-
մարները. կարգա նաև, «Մենք մեծ ֆա-
հանայապետ մը ունինք, ցիսուսը Աստու-
ծոյ Որդին . . . Էն թէ անանկ քահանայապետ
մը . . . որ կարող չըլլայ մեր տկարութիւննե-
րուն կարեկից ըլլալու, հապա ինքը ամէն
կերպով փորձը առած է մեզի նման» (Եբր.
Դ. 14, 15) : Մեր ներսիդին գտնուող չա-
բութիւնը դիտէ, սակայն դիտէ նաև մեր
տկարութիւնը, և կը զգածուի անկէ : Խո-
րապէս կը համակրի մեզ : Մեր սրտին խո-
րութիւններուն կը նայի, ոչ թէ դատապար-
տելու համար, երբեք չունենալով այդպիսի
նպատակ, այլ փրկելու : Ոչ թէ անգութ
հաւատաքննիչ մը, այլ բարի և մարդասէր
բժիշկ մըն է այն որուն, մեզ կը պատուիր-
ուի, մեր սիրտը և խղճմանքը բանալ :

Մեր առջևը եղած խնդրոյն մասին մեզմէ
խորաքանչիւրին առջև երկու ճամբայ կայ բաց,
և ամէն մէկս կա՛մ մին պիտի ընտրենք կա՛մ
միւսը: Եւ առաջինը դիւրինն է: Այդ է ընտ-
րել ցածադոյն չափերը որ չըջաբերութեան
մէջ են, և անոնց համեմատ քալել: Այսպէս
ընելով մարդ կրնայ ժամանակ մը, թերևս
ցկեանս, շատ հանգիստ ապրիլ: Կրնայ այն-
պէս շարժիլ որ մինչև իր կենաց վախճանը
կամ անոր մօտ հանդարտ խղճմտանք մը ու-
նենայ: Սակայն երբ առջևն ելլէ անոր որուն
հաշիւ պիտի տայ, ի՞նչ պիտի ընէ յայն-
ժամ: Կր պաղատիմ ընթերցողին ամենայն

անձկութեամբ որ այս ճամբան չընտրէ՝ յաւ
ւիտենական կորստեան պիտի տանի այն։

Միւսն է այն ճամբան զոր ընտրելու ենք։
Շատ դժուարին է այն հիմա։ Իր մուտքին
վրայ կայ նեղ դուռ մը որ շատ անձուկ է,
և որ սակայն շուտով կանաչ արօտներու և
հանդարտ ջուրերու կ'առաջնորդէ, և ի վեր
ջոյ դէպ ի յաւիտենական բարձունքը կը տա-
նի։ Այդ ճամբան է սրտանց ընդունիլ Աստու-
ծոյ Խօսքը իբրև չափ։ Թող անարգել և լիռ-
վին Խօսքը թափանցէ խղճմտանքին, թող քըն-
նէ «սրտին խորհուրդները ու մտածմունքնե-
րը»։ Յայնժամ պիտի տեսնենք թէ շատ պէտք
ունինք Մեծ Քահանայապետին, անոր մեր
մեղաց համար քառութիւն ընելուն, անոր մեզ
համար միջնորդութիւն ընելուն։ Յայնժամ
յաճախ շնորհաց գահին առջև պիտի երթանք
խնդրելու մեր Տէրոջմէն որպէս զի մեզ ողորմի
մեր մեղքերը ներելով և մեզ օգնէ երբ կա-
րօտութեան մէջ ենք։ Թերևս յաճախ վհա-
տինք երբ խորհինք թէ այս չափը շատ
բարձր է և մեր կեանքը շատ վար է անկէ,
սակայն սկիզբանք պիտի գտնենք խորհելով թէ
մեր Տէրը մեզ կը համակրի, և իր Սուրբ Հո-
գիով կ'օգնէ մեզ, այնպէս որ իսկապէս օգնու-
թիւն գտած կ'ըլլանք և աւելի դիւրաւ յառաջ
և դէպ ի վեր կ'երթանք։ և երբ հուսկ ու-
րեմն ներկայանանք անոր որուն հաշիւ պիտի
տանք, վախնալու երբեք պատճառ պիտի
չունենանք, վասն զի իր Խօսքը մեզ առաջ-

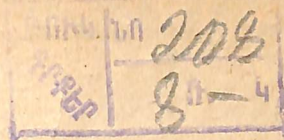
նորդ ըրած ենք, իր Որդին մեր Փրկիչը՝ իր սրբութիւնը և կատարելութիւնը գործածած ենք յօգուտ մեր կեանքին: Յայնժամ մեծ ուրախութեամբ պիտի տեսնենք որ «դատապարտութիւն չկայ ֆրիստոս Յիսուսով եղողներուն» որոնք մարմնաւոր կերպով չեն վարուիր,» Յայնժամ փորձառութեամբ պիտի գիտնանք թէ ի՞նչ օրհնեալ բան է եղեր մեր սրտին կատարելապէս քննուիլը, մեր կեանքին կատարելապէս փորձուիլը, մինչ Յիսուս Աստուծոյ Որդին մեր քովը կը կայնի աչքերը համակրութեամբ լի և ձեռքերը փրկելու համար երկնցուցած:

Այո, Յիսուսի, Աստուծոյ Որդւոյն, Աւետարանին լուսովը «Աստուած իմ, դուն զիս կը տեսնես» խօսքը սիրովանքով լի է:

Միտոհանգած է 1957թ.

unf.

43

0025644

2013

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0025644

